

Motto: „Există o morală absolut firească a actului critic, o probitate naturală a criticilor adevărați, o normă internă, nu neapărat proclamată, a acestei indeletniciri prin excelență responsabile”.

Lucian Raicu

Dacă responsabilitatea criticului se exprimă în fapt prin identificarea valorii, presupunând — încă de la recunoașterea și pînă la impunerea ei — o atitudine permanent și necesar combativă, lipsa de responsabilitate se vădește și ea, tot în fapt, prin critica de complezență, simplă contradicție în termeni, dacă n-ar avea, intermitent, o răspîndire geografică și o frecvență publicistică și editorială considerabile. Este, de altfel, motivul pentru care înțelegem să ne ocupăm și de această formă a pseudo-criticii, de o blîndețe incurajatoare confundîndu-se cu entuziasmul mocnit, gata oricînd să retracteze într-o frază ceea ce afirmase în cealaltă și să-și exprime pînă și rezerva critică sub forma unui argument al valorii tematice. Totdeauna optimistă, fără să putem ști dacă nu e cumva mai încîntată de sine decît de ceea ce vede, totdeauna grîfulie să nu supere pe nimeni — de la persoana autorului dramatic la aceea a regizorului ori a directorului de teatru, dar nu numai ale lor — critica de complezență e mereu egală cu sine, de la un autor la altul, de la o piesă la alta și de la un spectacol la altul, fiind, prin chiar acest fapt, deopotrivă de nocivă pentru dramaturgie și pentru teatru. Căci, capabilă să justifice oricînd orice, să nu înțeleagă sau să nu vrea să înțeleagă despre ce-i vorba, să găsească interesantă sau măcar promițătoare opera scenică substanțială și im-

portantă, ca și însușirea dramaturgică ori spectaculară precară, critica de complezență e constantă și consecventă cu sine doar ca factor de destabilizare a valorii, practicînd un egalitarism descurajator și pauperizant.

Dar, în vreme ce o asemenea formă de pseudo-critică teatrală reprezintă în fapt o abdicare de la autentica responsabilitate a actului critic, nu atît paradoxală cît mai curînd simptomatică va fi tocmai erijarea criticii de complezență într-o critică prin excelență pătrunsă de importanța responsabilității sale sociale. Cum adică, să

CRONICA CRONICII TEATRALE

Complezență și responsabilitate

critici pur și simplu o piesă proastă, fără a-i sesiza interesul problematic? Sau „uitînd” contribuția anterioară a autorului consacrat, la dezvoltarea unei întregi direcții tematice? Ori, în cazul unui debutant, faptul că — deși cu o piesă total neconcludentă — teatrul a promovat totuși dramaturgia originală? Iar în cazul unei piesuțe bulevardiere străine, a cărei sărăcie cu duhul n-o poate scuza nici chiar invocarea planului financiar, faptul că, iată, teatrul „se preocupă” și de deconectarea publicului, oferindu-i un repertoriu diferentiat?

În numele cui ar putea fi practică și tolerată uneori în reviste această critică de complezență, dacă nu tocmai în numele „responsabilității” pe care, chipurile, și-o asumă?

Criticii propriu-zise îi poate fi indiferentă lucrarea dramatică sau reprezentarea scenică lipsită de valoare artistică. Nu însă și criticii de complezență, pentru care valoarea nu e decît unul dintre atributele operei — dramaturgice sau teatrale —, nicidecum o condiție sine qua non a existenței și viabilității ei, căci condiția sine qua non, în ochii acestei deloc modeste indeletniciri, devine ea însăși, fiind într-adevăr singura capabilă să propună atenției ceea ce nu merită nici o atenție.

Secolul pîrînd a fi, între altele, acela al unei maxime specializări, așa cum există critici teatrali specializați în Shakespeare sau Caragiale, unii s-au specializat cu timpul în critica de complezență. Și să nu credeți că n-au și ei căutare. Dimpotrivă. Uneori e suficient să știi cine e directorul teatrului și cine e autorul piesei, ca să știi și cine va scrie cronică, într-o publicație sau alta, ori cel puțin cum va fi scrisă. Iar cînd abaterile se dovedesc a fi minime și puțin probabile, despre ce ar putea să fie vorba? Despre complezență sau despre responsabilitate?

Pentru o dramaturgie care a cunoscut în ultimele două decenii și jumătate una dintre cele mai faste perioade din istoria ei, ca și pentru o artă a spectacolului teatral care s-a impus pe plan mondial, tocmai prin valorile ei competitive, dispunînd în continuare de creatori de prestigiu, angajați cu autentică responsabilitate în desti-nul contemporan al teatrului românesc, crîncă de complezență e nu numai un nonsens, ci și o nedreptate păgubitoare pentru artă, pentru cultură, pentru educația estetică a publicului.

MYOSOTIS